

JDP

Biuletyn ESG

Przyjęcie przez Parlament Europejski dyrektywy CSDDD

czerwiec 2024

jdp-law.pl

Przyjęcie przez Parlament Europejski dyrektywy CSDDD

Dnia 24 kwietnia 2024 r. w Parlamencie Europejskim przyjęto nową dyrektywę o należytej staranności przedsiębiorstw (Corporate Sustainability Due Diligence Directive – CSDDD¹), po uprzednim uzgodnieniu jej treści z Radą Europejską. Dyrektywa ma na celu wprowadzenie obowiązku należytej staranności dla największych przedsiębiorstw operujących w Unii Europejskiej w zakresie ochrony praw człowieka i środowiska.

W niniejszym Biuletynie ESG kancelarii JDP pragniemy poinformować Państwa o treści dyrektywy oraz jej kluczowych przewidywanych konsekwencjach prawnych dla polskich przedsiębiorców.

1. Proces legislacyjny – co zostało dotychczas ustalone

Dyrektywa CSDDD została przyjęta przez Parlament Europejski, przy czym warto zauważyć, że poparcie dla CSDDD było w Parlamencie Europejskim znacznie mniejsze niż dla już przyjętej dyrektywy CSRD². Wskazuje to dobitnie na kontrowersyjność proponowanych przez CSDDD reguł. Aktualnie, aby dyrektywa weszła w życie, musi zostać jeszcze uchwalona przez Radę Europejską. Jednak z uwagi na fakt, że treść przyjętej przez Parlament Europejski dyrektywy była już przedmiotem negocjacji oraz konsultacji z Radą Europejską, dalszy etap legislacyjny powinien stanowić już tylko formalność. Dla jej prawnego obowiązywania w Polsce wymagana będzie jej transpozycja do polskiego porządku prawnego. W tym momencie brak konkretnych informacji, kiedy mogłoby to nastąpić.

2. Podstawowe założenia CSDDD

CSDDD ustanawia przepisy nakładające obowiązki dla przedsiębiorstw dotyczące **rzeczywistych i potencjalnych niekorzystnych skutków dla praw człowieka i środowiska w odniesieniu do ich własnej działalności, działalności ich jednostek zależnych oraz działalności prowadzonej przez ich partnerów biznesowych w ramach łańcucha aktywności przedsiębiorstwa**. Wprowadza także zasady odpowiedzialności w przypadku naruszenia ww. obowiązków, a także obowiązek dla spółek do przyjęcia i wdrożenia planu transformacji w zakresie łagodzenia zmian klimatycznych. Ma on na celu przejście strategii i modelu biznesowego przedsiębiorstw na zrównoważony rozwój, co w efekcie ma być zgodne z celem ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5 o C.

3. Podmioty objęte obowiązkami pod CSDDD

Według obecnych założeń, dyrektywa docelowo będzie miała zastosowanie do przedsiębiorstw, które utworzono zgodnie z ustawodawstwem państwa członkowskiego i które spełniają jeden z poniższych warunków:

¹ Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie należytej staranności w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz zmieniającej dyrektywę (UE) 2019/1937 – pismo Komitetu Stałych Przedstawicieli do Przewodniczącego Komisji Prawnej (JURI) z dnia 15 marca 2024 r. zawierające uzgodniony tekst projektu dyrektywy. Ten tekst był przedmiotem głosowania w PE. – LINK (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_6145_2024_INIT)

² Za CSDDD było 374 głosy „za”, 235 „przeciw” oraz 19 „wstrzymał/a się”, natomiast przy CSRD było to aż 562 głosy „za”, 60 „przeciw” oraz 28 „wstrzymał/a się”.

1. spółka zatrudniała średnio ponad **1000** pracowników i osiągnęła **światowy obrót netto w wysokości ponad 450 mln EUR** w ostatnim roku obrotowym, za który przyjęto lub należało przyjąć roczne sprawozdanie finansowe;
2. spółka nie osiągnęła progów określonych w pkt. 1 powyżej, ale jest jednostką dominującą najwyższego szczebla grupy, która osiągnęła ww. progi w ostatnim roku obrotowym, za który przyjęto lub należało przyjąć skonsolidowane roczne sprawozdanie finansowe;
3. podmioty operujące w Unii Europejskiej, które zawarły umowy franczyzy lub licencyjne, pod warunkiem, że spełnią określone warunki³.

Jednocześnie dyrektywa wprowadza okres przejściowy, w którym początkowe progi objęcia obowiązkami CSDDD będą znacząco podwyższone w celu stopniowego dochodzenia do docelowego zakresu stosowania dyrektywy.

W ten sposób uzyska się zatem następujące progi (zakładając, że dyrektywa wejdzie w życie w 2024 r.):

1. od **2027** r. do firm zatrudniających ponad **5.000** pracowników i osiągających obroty przekraczające **1.500** mln EUR;
2. od **2028** r. do firm zatrudniających ponad **3.000** pracowników i osiągających obroty przekraczające **900** mln EUR;
3. od **2029** r. wejdą w życie docelowe progi, tj. **1000** pracowników i obroty przekraczające **450** mln EUR. Od tego roku przepisy będą także obowiązywać podmioty bazujące na zasadach franczyzy lub umów licencyjnych, określone w pkt. 3 powyżej.

Powyższe oznacza, że nowe przepisy będą początkowo testowane na największych przedsiębiorstwach aktywnych w Unii Europejskiej, a po dwóch latach okresu testowego – obarczone nią zostaną także duże przedsiębiorstwa. Na ten moment **brak jest informacji, żeby analogiczne rozwiązania zostały narzucone przedsiębiorstwom z sektora MŚP**. Warto też podkreślić, że wysokość progów była tematem szerokiej dyskusji na forum organów i państw UE, a przyjęte rozwiązanie jest znacznie wyższe niż oryginalnie planowane przez Komisję Europejską.

4. Przedmioty ochrony CSDDD

Dyrektywa stawia sobie za cel ochronę przed niekorzystnym wpływem przedsiębiorstw na dwa przedmioty ochrony – **prawa człowieka** oraz **środowisko**. Przez niekorzystny wpływ na prawa człowieka dyrektywa rozumie nadużycie jednego z praw wymienionych w załączniku nr 1 do CSDDD w części pierwszej. Są to enumeratywnie wymienione prawa człowieka i środowiska uznane przez Unię Europejską za najważniejsze, a należą do następujących grup:

³ Podmioty, które zawarły lub są spółką dominującą najwyższego szczebla grupy, które zawarła umowy **franczyzy lub licencyjne** w Unii Europejskiej w zamian za opłaty licencyjne z niezależnymi spółkami będącymi osobami trzecimi, w przypadku gdy umowy te zapewniają **wspólną tożsamość, wspólną koncepcję biznesową i stosowanie jednolitych metod biznesowych** oraz w przypadku gdy te opłaty licencyjne wynoszą ponad 22 mln EUR w ostatnim roku obrotowym, za który roczne sprawozdanie finansowe zostało lub powinno zostać przyjęte, pod warunkiem, że spółka była lub jest spółką dominującą najwyższego szczebla grupy kapitałowej, której światowy obrót netto w ostatnim roku obrotowym, za który sporządzono lub należało sporządzić roczne sprawozdanie finansowe, przekroczył 80 mln EUR;

INTERNATIONAL BILL OF HUMAN RIGHTS				
Universal Declaration of Human Rights (UDHR), 1948				
International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), 1966			International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR), 1966	
Convention relating to the Status of Refugees, 1951	International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, 1965	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against women, 1979	Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 1984	Convention on the Rights of the Child, 1989

1. **podstawowe prawa człowieka** – w tym prawo do życia, zakaz tortur, prawo do wolności osobistej, zakaz ingerencji w prywatność oraz wolność myśli i sumienia;
2. **prawa socjalne** – w tym prawo do sprawiedliwych i korzystnych warunków pracy oraz dochodu zapewniającego godne życie;
3. **prawa dziecka** – w tym do ochrony zdrowia dziecka, zabezpieczenie dziecka przed wyzyskiem, zakazanie wykorzystywania seksualnego dzieci, a także zakazanie pracy przymusowej, w tym w szczególności niewolnictwa;
4. **prawa związkowe** – w tym prawo do zrzeszania się pracowników, organizacji w związki zawodowe, a także zakaz nierównego traktowania w zatrudnieniu;
5. **prawa ochrony środowiska** – w tym zakaz powodowania jakiegokolwiek wymiernej degradacji gleb oraz zakaz bezprawnego eksmitowania grup, jednostek lub społeczności z ich ziemi lub zasobów.

Z racji zakresu swojego zastosowania i przedmiotu ochrony, CSDDD wprowadza nowe standardy, jeżeli chodzi o ochronę praw człowieka i środowiska.

5. Obowiązki wynikające z CSDDD

Kluczowym obowiązkiem wynikającym z CSDDD jest **dochowanie należytej staranności w zakresie praw człowieka i ochrony środowiska**, przy czym odbywać się to powinno na zasadzie ryzyka. Oznacza to, że przedsiębiorstwa powinny każdorazowo wykonać analizę danego ryzyka i uwzględnić je następnie w swoich aktywnościach. Zakres obszarów, w których należyta staranność ma być dochowana, został dookreślony w art. 5-11 Dyrektywy.

Prezentuje się on, jak pokazuje tabela na kolejnej stronie.

Art. 5	Przedsiębiorstwa powinny uwzględnić należytą staranność w swoich odpowiednich politykach i systemach zarządzania ryzykiem , a także posiadać politykę należytej staranności , która zapewni dochowanie należytej staranności opartej na zasadzie ryzyka.
Art. 6	Podmioty zobowiązane powinny podejmować odpowiednie środki w celu identyfikacji i oceny rzeczywistych i potencjalnych negatywnych skutków wynikających z ich własnej działalności lub działalności ich spółek zależnych oraz, w przypadku gdy jest to związane z ich łańcuchami aktywności, z działalnością ich partnerów biznesowych . W tym celu przedsiębiorstwa powinny zmapować swoje operacje oraz zidentyfikować najbardziej narażone obszary ich działalności.
Art. 7	Przedsiębiorstwa podejmują odpowiednie środki w celu zapobiegania potencjalnym negatywnym skutkom , które zostały lub powinny zostać zidentyfikowane zgodnie z art. 6 Dyrektywy. W przypadku, gdy zapobieganie nie jest możliwe lub nie jest natychmiast możliwe, powinny być podejmowane odpowiednie działania w celu skutecznego łagodzenia tych skutków.
Art. 8	Przedsiębiorstwa mają obowiązek podjęcia odpowiednich środków w celu powstrzymania rzeczywistych niekorzystnych skutków , które zostały zidentyfikowane na podstawie ww. artykułów.
Art. 9	Przedsiębiorstwa mają stworzyć możliwość osobom i organizacjom dotkniętym naruszeniami lub z nimi powiązanymi złożenie do nich skarg , jeżeli takie osoby mają uzasadnione obawy dotyczące rzeczywistych lub potencjalnych niekorzystnych skutków dla praw człowieka i dla środowiska – przy czym skarga może dotyczyć działania przedsiębiorstwa, podmiotu zależnego od przedsiębiorstwa lub jego łańcucha aktywności.
Art. 10	Przedsiębiorstwa powinny regularnie dokonywać okresowej oceny działalności własnej, spółek zależnych oraz łańcucha aktywności, przy czym celem monitoringu ma być analiza skuteczności identyfikowania, łagodzenia, minimalizowania i powstrzymania niekorzystnych skutków dla praw człowieka i dla środowiska oraz zapobiegania takim skutkom.
Art. 11	Przedsiębiorstwa mają obowiązek publikacji informacji kwestii objętych dyrektywą na swojej stronie internetowej w formie sprawozdania rocznego .

6. Odpowiedzialność administracyjna za nieprzestrzeganie CSDDD

Państwa członkowskie będą zobligowane do wprowadzenia kar administracyjnych z tytułu nieprzestrzegania przepisów implementujących dyrektywę CSDDD do ustawodawstwa krajowego.

Przewidziana przez krajowe przepisy kara musi być **skuteczna, proporcjonalna** oraz **odstraszająca**. Decyzję o nałożeniu kary administracyjnej podejmować będzie podmiot nadzorujący, który ma zostać wskazany przez każde państwo członkowskie.

Charakter i zakres kar ma być przedmiotem ustalenia na podstawie przepisów prawa krajowego.

W uwzględnianiu wysokości kary należy wziąć pod uwagę **następujące przesłanki**: (i) **charakter, powagę oraz czas naruszenia**, (ii) **skutki naruszenia**, (iii) **działania podjęte w celu rozwiązania problemów**, (iv) **ewentualne wcześniejsze naruszenia zasad CSDDD**, (v) **zakres podjętych działań naprawczych**, (vi) **korzyści finansowe lub straty uniknięte w związku z naruszeniem**, a także (vii) **jakikolwiek inne okoliczności mające zastosowanie do okoliczności sprawy** – w tym zarówno łagodzące, jak i obciążające.

Dyrektywa CSDDD determinuje dwa typy kar nakładanych za złamanie jej przepisów, jednak krajowe ustawodawstwa mogą wprowadzić ich więcej.

Podstawową karą ma być kara pieniężna, przy czym przy obliczaniu jej wysokości należy wziąć pod uwagę **całkowity globalny przychód przedsiębiorstwa**, przy czym maksymalny limit kar pieniężnych **nie może być niższy niż 5% całkowitego światowego przychodu netto** przedsiębiorstwa w roku finansowym poprzedzającym decyzję o nałożeniu kary.

W przypadku gdy przedsiębiorstwo w odpowiednim czasie nie zastosuje się do decyzji nakładającej karę pieniężną, może ono być ponadto zmuszone do złożenia publicznego oświadczenia o przyznaniu się do naruszenia oraz wskazania jego natury.

7. Odpowiedzialność cywilna z tytułu nieprzestrzegania CSDDD

Za nieprzestrzeganie CSDDD przedsiębiorstwa będą mogły być także pociągnięte do odpowiedzialności cywilnej. Może się to odbyć w przypadku, gdy spełnione są łącznie następujące przesłanki:

- ① spółka umyślnie lub w wyniku zaniedbania nie dopełni obowiązków określonych w art. 7 i 8 Dyrektywy, gdy prawo, zakaz lub obowiązek określony w załączniku 1 do dyrektywy mają na celu ochronę osoby fizycznej lub prawnej; oraz
- ② w wyniku uchybienia z punktu pierwszego wyrządzono szkodę interesowi prawnemu osoby fizycznej lub prawnej, chronionemu na mocy prawa krajowego.

Jednocześnie też wprowadzono ograniczenie, zgodnie z którym spółka **nie może** być pociągnięta do odpowiedzialności cywilnej, jeżeli szkoda została spowodowana wyłącznie przez jej partnerów biznesowych w jej łańcuchu aktywności⁴.

W przypadku pomyślnego pociągnięcia spółki do odpowiedzialności cywilnej, podmiot uprawniony do odszkodowania ma uzyskać **pełną kompensację wyrządzonych mu szkód, zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa krajowego**⁵.

Termin przedawnienia roszczeń ma zostać ustanowiony przez państwa członkowskie na **nie mniej niż 5 lat** i zacząć biec od chwili, gdy poszkodowany dowiedział się lub mógł się dowiedzieć: (i) o działaniu przedsiębiorstwa i fakcie, że stanowi ono naruszenie, (ii) faktu, że naruszenie doprowadziło do szkody oraz, (iii) tożsamości naruszającego.

8. Podsumowanie

Przyjęcie przez Parlament Europejski dyrektywy CSDDD pokazuje, że Unia Europejska poważnie podchodzi do kwestii praw człowieka oraz środowiska.

⁴ Unijny ustawodawca wyłączył możliwość pociągnięcia spółki do odpowiedzialności cywilnej w sytuacji, gdy szkoda została spowodowana wyłącznie przez jej partnera biznesowego z łańcucha aktywności. Taka odpowiedzialność powstaje wyłącznie w przypadku, gdy to spółka samodzielnie jest odpowiedzialna za działanie lub zaniechanie wynikające z nałożonego na nią obowiązku pod CSDDD, w szczególności obowiązku dochowania należytej staranności w relacjach z partnerami biznesowymi.

⁵ Taka odpowiedzialność mogłaby przykładowo powstać w sytuacji, w której przedsiębiorstwo nie podjęłoby żadnych działań zmierzających do zakończenia w ramach swojej działalności naruszenia polegającego na zatrudnianiu dziecka do pracy szczególnie niebezpiecznej, przy czym taka osoba doznałaby uszczerbku na zdrowiu w trakcie wykonywania pracy. Na podstawie przepisów CSDDD przedsiębiorstwo przez swoje zaniechanie miałoby obowiązek całkowitej kompensaty wobec dziecka szkody, które to poniosło w wyniku wypadku, przy czym wysokość i zakres odszkodowania determinowałyby przepisy prawa krajowego.

Wysokość kar pieniężnych, które mają motywować przedsiębiorstwa do przestrzegania wynikających z niej postanowień wskazuje, że zielona transformacja postępuje i będzie postępować w coraz większej skali, a udział uczestników rynku w transformacji ma być egzekwowany dotkliwymi karami administracyjnymi oraz poprzez ryzyko odpowiedzialności cywilnoprawnej.

W tej chwili perspektywa wejścia w życie przepisów stanowi dość odległą przyszłość, jednakże kierunek nakreślany przez Unię Europejską jest już teraz widoczny.

W przypadku pytań dotyczących dyrektywy CSDDD lub chęci uzyskania informacji w zakresie ESG – zapraszamy do kontaktu.

Stan prawny: 05 czerwiec 2024

Kontakt

Michał Urbański

Adwokat | Counsel

Real Estate

michal.urbanski@jdp-law.pl

Aleksander Eggink

Associate

M&A Corporate and Commercial

aleksander.eggink@jdp-law.pl

Wszelkie informacje zawarte w niniejszym newsletterze są dostępne nieodpłatnie. Publikacja nie ma charakteru reklamowego i służy wyłącznie celom informacyjnym. Żadnej z informacji zawartych w niniejszym materiale nie należy traktować jako porady prawnej ani ofert handlowej, w tym w rozumieniu art. 66 § 1 Kodeksu cywilnego. JDP DRAPAŁA & PARTNERS Sp. j. niniejszym wyłącza swoją odpowiedzialność tytułem jakichkolwiek roszczeń, strat, żądań lub szkód wynikających lub związanych z korzystaniem z informacji, treści lub materiałów zawartych w newsletterze.